

Úrazy a úmrtnost v branné moci za léta 1921-22—1923-24.

Ú v o d.

Branná povinnost v našem státě, nařízená zákonem z r. 1920, zavazuje část mužského obyvatelstva na určitou dobu ke konání presenční služby vojenské. Proto přejímá vojenská správa každoročně do kruhu své působnosti omezený počet mužů, aby z nich všestranným výcvikem tělesným i duševním připravila ve lhůtě zákonem stanovené zdatné obránce státu. Po dobu tohoto nutného výcviku nabývá vojenská správa do jisté míry nejen různých práv nad zákonem jí svěřenými muži, ale také povinnost, starati se — vedle hlavního vytčeného úkolu — o osobní jejich bezpečnost a zdraví. Činnost vojenských činitelů je tu všeobecně známá a možno tvrditi, že péče vojenské správy o zdraví a životní bezpečnost podřízených jí lidí stojí na výši doby a že v mnohém případě předčí opatření, sloužící zdravotním zájmům civilního obyvatelstva.

Přes všechna možná zařízení není však výsledek v ohledu zdravotním zcela uspokojivý a poměrně častá onemocnění, nebo úmrtí vojenských osob nesmí býti připisována vždy na vrub opomenutí odpovědných orgánů, nýbrž z převážné většiny těžké službě vojenské, kterou možno počítati — vzhledem k prostředkům, s nimiž vojsko zachází, — ke kategorii nebezpečných zaměstnání.

Snahou vojenské správy je, aby se, pokud možno, všichni muži podrobili nutnému výcviku, spojenému s obranou státu. Je-li v této věci některému muži nemožno účastniti se výcviku pro nemoc, jest každý ihned lékařsky ošetřen.

Tímto způsobem má vojenská správa možnost, zachytiti statisticky každý případ nemoci u vojska, což u občanského obyvatelstva není dosažitelné. Statistické výsledky u vojska a u civilního obyvatelstva nehodí se tudíž dobře ke vzájemnému srovnávání ani ne ke kumulaci. I nemocniční statistika vojenská má jiný význam, neboť u vojska se odevzdávají do nemocnic případy, které u občanského obyvatelstva zůstanou v domácím léčení a nikdy nejsou statisticky zachyceny. Z téhož důvodu nelze také poukazovati na četnost úrazů a sebevražd ve vojsku, srovnávati je s civilním obyvatelstvem a vyvozovati z toho důsledek, že se tak děje ze zanedbání povinné péče o bezpečnost vojínovu nebo poukazovati na přísnou kázeň a dokonce i na týrání mužstva. Úrazy jsou ve vojsku nevyhnutelné, to nese již vojenská služba s sebou a značné procento úrazů a úmrtí jest zaviněno vlastní neopatrností. Rovněž sebevražednost ve vojsku je jen částí sebevražednosti v obyvatelstvu vůbec.

Předmětem tohoto pojednání jsou úrazy a úmrtí v naší branné moci, jakožto důležití činitelé pro částečné posouzení o zdravotních poměrech a výsledku léčení za minulá tři léta. Jest to pouhý výňatek z celkové morbidity za toto období.

Statistické zpracování bylo prováděno podle zdravotních výkazů vojenských útvarů, sestavovaných podle zatímního předpisu § 2, který v mnohé příčině nevyhovoval nutným požadavkům a byl na podkladě získaných zkušeností přepracován. Tak na př. otravy, jak počasně, tak i prudké, zařaděny mezi poruchy vývoje a výživy, úpal

sluneční a úžeh mezi nemoci soustavy nervové, ačkoliv jsou to vlastně úrazy a byly tudíž v tomto pojednání do nich pojaty.

Mezi úrazy byla uvedena jako zvláštní a samostatná jednotka nosologická „násilná smrt“, ačkoli byla následkem některého tělesného zranění, které bylo uvedeno pod jiným číslem úrazů. Nejen že tento fakt vedl k mnohým nedorozuměním při sestavování zdravotních výkazů, ale i výsledky statistické jsou tím ochuzeny o poznatky, jakým způsobem se některé násilné smrti staly (utopením, pádem a pod.).

Kde se z výkazů zemřelých dal zjistiti některý způsob „násilné smrti“, bylo toho také použito (viz tab. 28. a 29.). Pod pojmem „sebevražda“ byly vykazovány zásadně jen případy, které do 20 dnů skončily smrtí, jinak byly uvedeny pod některým číslem úrazů (na př. střelné, bodné rány, zlomeniny, roztržštěniny a pod.). Logicky ovšem nesprávně, poněvadž i dokázaný pokus sebevraždny, který nekončí hned nebo vůbec smrtí, patří pod pojem sebevraždy a má velkou statistickou důležitost.

Ve zdravotních výkazech vojenských těles jsou zahrnuti též gázisté, takže nelze z výkazů zjistiti onemocnění mužstva nebo gázistů na tu kterou nemoc.

Všechny tyto nedostatky byly vydáním nového předpisu opraveny, takže výsledky statistické budou od r. 1925 počínajíc, mnohem přesnější.

Zdravotní výkazy, zavedené v branné moci, slouží jednak k běžné informaci vyšších velitelství o zdravotních poměrech v armádě, jednak k účelům statistickým. Do nich se zapisují všechny případy onemocnění vojenských osob, která jsou příčinou neschopnosti ke službě, ať již jsou to nová onemocnění nebo recidivy těžce nemocí. Nelze tudíž z takových zdravotních výkazů bezpečně zjistiti, kolik vojenských osob onemocnělo ve vlastním slova smyslu, což by však mělo pro vojenskou správu nemalý význam.

Pro určení tělesné zdatnosti armády je nezbytno věděti, kolik mužů za presenčení služby onemocnělo jednou, dvakrát nebo vícekrát a kolik jich vůbec neonemocnělo, aby mohly býti z toho vyvozeny závěry, týkající se doplňování, intensity výcviku, délky služební doby a pod. Akce ke zjištění těchto okolností (počtu skutečně onemocnělých osob — recidiv nemocí) vedla by však k přílišnému komplikování zdravotních výkazů nebo k nutnému zavedení sčítacích lístků — aspoň pro nejdůležitější nemoci (tuberkulosu, venerické nemoci a pod.) — což však při nynějším citelném nedostatku vojenských lékařů (schází jich 48-72% na systemisovaný počet) není možno požadovati a nedospělo by se proto k žádoucímu cíli.

Použitá literatura:

Dr. Schwiening: Lehrbuch der Hygiene, V. Band. (Přehledy úmrtnosti v cizích armádách.) — Pplk. dr. Kliment Zrůnek: Sebevraždy ve vojsku. „Vojenské Rozhledy“, ročník IV. (1923), č. 9—11. — Statistické příručky a zprávy Státního úřadu statistického, ročenky a publikace, uvedené v poznámkách tohoto pojednání.

I. Úrazy.

Služební předpis S-I-2 (vojenská zdravotní statistika) třídí nemoci (příčiny neschopnosti k službě nebo příčiny smrti) podle čísel skupin a jednotlivých nemocí. Úrazy tvoří jednu skupinu nemocí, k níž přísluší: všechna tělesná zranění (na př. zranění oka, ucha, zranění způsobená ostrými nástroji, explosí, střelnými ranami, roz-

tříštěním, kousnutím, úderem, bleskem a elektrickým proudem, zlomeniny, vymknutí, podvrtnutí, popálení, opaření, omrznutí, udušení, utopení, zasypání a pod.), otřesení mozku a míchy, úpal a sluneční úžeh, otravy, následky poranění, sebevraždy a sebevražedné pokusy, vraždy a legální poprava.

Vojenská služba v míru jest vlastní přípravou pro eventuální válku, ve které jedním z rozhodujících činitelů jsou zbraně a technické prostředky k zdolání nepřítele.

Aby těchto prostředků mohlo býti v případě nebezpečí účelně užito, jest povinností každého příslušníka branné moci, seznámiti se detailně se zbraní, která jest mu za výcviku a celé služební doby svěřena, nebo mu dána možnost bližšího nahlédnutí, jak se s ní účelně zachází. Při rozmanitosti a technických zařízeních těchto obranných a smrtících zbraní jest risiko úrazu lidské bezpečnosti při výcviku a zacházení s nimi poměrně veliké. Tímto způsobem dá se vysvětliti dosti vysoké procento tělesných úrazů, které se každoročně v branné moci vyskytují, zvláště úrazů končících smrtí nebo trvalou invaliditou a propuštěním z branné moci.

Zpracováním vojenské zdravotní statistiky za uplynulá léta 1922 až 1924¹⁾ zjištěno každoročně přes 4.000 úrazů v naší branné moci, průměrně za tříletí 4.260 úrazů i se sebevraždami, což odpovídá přibližně 3% průměrného počtu živých vojenských osob, čili každý 33tý příslušník vojska byl postižen každoročně v minulých třech letech nějakým úrazem; z těchto postižených 76·6% byli uzdraveni (schopni služby), 4·3% zemřeli a 19·1% dostali zdravotní dovolenou nebo se stali dočasně nebo trvale k službě neschopní. Sledujeme-li každoroční výsledek ošetření a léčení úrazů, shledáme rok od roku vzrůst uzdravených (schopných služby), větší počet úmrtí (vlivem většího poměrného počtu sebevražd), za to však značnější pokles neschopných k službě pro úrazy.

V celkovém počtu onemocnění, která postihla průměrně 45% živých vojenských osob, činí onemocnění na úrazy průměrně 68%. Úhrnný počet onemocnění rok od roku klesá absolutně i relativně, počet úrazů klesá absolutně, ale poměrně stoupá vzhledem k celkovému počtu onemocnění a to ze 6·16% v roce 1921/22 na 7·58% v roce 1923/24.

Přihlížíme-li však k úmrtím způsobeným úrazy, činí tyto průměrně 40% všech úmrtí v branné moci. Úmrtnost na úrazy je ze všech skupin nemocí poměrně nejvyšší. Zvýšení počtu úmrtnosti na úrazy padá hlavně na vrub sebevraždám, které tvoří mezi úrazy značnou většinu a průměrně 21·2% všech úmrtí.

Pohyb úrazů podle jednotlivých čtvrtletí.

Tab. 1

Vojenský rok	na 1000 živých vojenských osob uvedených čtvrtletí přihodilo se úrazů ve čtvrtletí:				Průměrně za celý rok
	I.	II.	III.	IV.	
	říjen-prosinec	leden-březen	duben-červen	červenec-září	
1921—1922	7·82	8·20	8·52	8·68	33·07
1922—1923	8·44	7·25	8·06	9·43	33·18
1923—1924	7·92	8·84	8·88	8·36	34·00

Z předcházející tabulky je patrný vzestup úrazů, jakož i větší

¹⁾ Vojenský rok začíná 1. říjnem a končí 30. zářím příštího roku, tudíž na př. rok 1922 ve vojenském smyslu začíná 1. října 1921 a končí 30. září 1922.

poměrný počet úrazů v jarních a letních měsících než v zimních. Jako hlavní příčinu možno jmenovati „utopení“, hlavní to úraz letních měsíců.

Přirůstek (pohyb) jednotlivých druhů úrazů podle čtvrtletí: Tab. 2.

Úraz	Rok	Ze 100.000 živých vojenských osob jednotlivých čtvrtletí stíženo úrazem			
		I.	II.	III.	IV.
		říjen-prosinec	leden-březen	duben-červen	červenec-září
Otravy	1921/22	10·2	15·4	8·6	13·2
	1922/23	11·2	11·0	8·9	11·1
	1923/24	12·2	6·3	6·0	12·7
Úpal sluneční a úžeh	1921/22	—	—	2·9	2·1
	1922/23	0·7	—	2·2	14·1
	1923/24	—	—	5·2	8·2
Poranění oka a ucha	1921/22	19·8	26·6	28·9	45·2
	1922/23	35·7	35·2	30·0	34·1
	1923/24	39·8	38·5	35·2	34·4
Otřesení mozku a míchy	1921/22	4·3	9·1	9·4	4·9
	1922/23	4·9	5·9	4·5	14·8
	1923/24	7·6	3·9	9·7	3·7
Roztříštěniny	1921/22	170·9	169·4	207·3	177·9
	1922/23	217·0	193·0	239·5	234·8
	1923/24	240·1	227·7	244·1	194·0
Rány sečné, bodné, po úderu a podobné	1921/22	146·2	117·6	119·6	125·5
	1922/23	134·4	111·6	122·4	118·8
	1923/24	120·4	110·3	95·4	141·6
Rány střelné a po explozi	1921/22	64·5	78·4	71·0	73·9
	1922/23	43·4	33·0	37·8	40·8
	1923/24	23·0	40·2	29·3	37·4
Zlomeniny kostí	1921/22	62·3	81·9	109·5	93·4
	1922/23	116·2	100·5	103·6	128·5
	1923/24	100·5	152·8	143·4	106·4
Vyklobeniny a podvrtnutí	1921/22	83·3	93·1	128·3	119·9
	1922/23	116·2	106·4	126·1	112·9
	1923/24	115·0	147·3	155·5	119·8
Popálení	1921/22	22·0	30·1	21·0	20·9
	1922/23	19·6	19·8	16·5	33·4
	1923/24	27·6	22·0	24·0	38·9
Omrzliny a zmrznutí	1921/22	18·3	100·1	9·4	2·8
	1922/23	17·5	13·2	1·5	0·7
	1923/24	8·4	45·7	0·7	1·5
Ostatní úrazy (násilné smrti)	1921/22	22·0	13·3	29·0	29·9
	1922/23	15·4	11·7	20·2	37·9
	1923/24	13·7	18·1	36·0	35·9
Následky zranění	1921/22	147·2	68·6	81·2	70·4
	1922/23	101·5	60·2	71·3	137·4
	1923/24	66·7	52·0	81·1	82·4
Sebevraždy	1921/22	10·7	16·8	26·1	16·3
	1922/23	11·2	22·0	24·0	23·7
	1923/24	16·1	18·1	22·5	18·7

V další tabulce je znázorněna frekvence jednotlivých druhů úrazů za minulá tři léta v průměru a výsledek ošetření:

Rok	Zranění oka	Zranění ucha	Otřesení mozku a míchy	Úpal a sluneční úžeh	Rány sečné, řezné a bodné	Rány střelné a zbraněmi	Rány zhrubělé (roztržité)	Zlomeniny	Vymknutí	Podvrtnutí	Pogalení	Omrzáliny a zmraznutí	Prudké otravy	Počasné otravy	Anafylaxe po kladivě, laktikém podání séra	Sebevraždy	Ostřeliví zranění (násilné smrti)	Následky poranění	Úhynem
Průměrně v letech 1921/22/23/24	153	21	33	16	656	238	1082	462	94	497	133	99	27	20	5	103	128	493	4260
Na 100.000 živých vojenských osob připadá úrazů:																			
1921/22	91·0	19·0	24·2	4·6	493·2	252·2	684·0	279·0	73·3	315·0	90·4	124·5	25·5	13·7	2·6	66·8	92·3	430·4	3081·7
1922/23	111·9	13·9	25·6	16·8	482·6	128·0	801·8	332·1	58·5	354·8	85·6	31·3	13·9	19·0	4·3	80·4	82·6	343·8	2976·9
1923/24	127·5	12·2	21·4	13·7	433·7	118·3	843·8	385·6	68·0	400·1	109·2	48·8	18·3	10·7	4·6	74·0	100·0	268·0	3057·9
Na 100.000 živých vojenských osob připadá uzdravení (schopných služby):																			
1921/22	74·6	13·1	17·0	3·9	440·2	172·9	612·9	173·5	64·2	272·5	82·6	118·6	23·6	2·6	2·6	0·6	43·2	146·1	2263·7
1922/23	87·8	11·0	21·9	16·8	447·0	98·1	741·9	221·7	45·4	319·7	79·1	27·0	10·9	9·5	3·6	—	32·9	129·4	2303·7
1923/24	101·5	11·4	16·0	12·2	412·3	80·2	797·2	239·7	56·5	381·0	105·2	48·0	14·5	3·8	4·6	0·8	44·3	106·9	2436·1
Na 100.000 živých vojenských osob připadá úmrtí:																			
1921/22	—	—	1·3	—	1·3	6·0	1·3	2·0	—	—	—	—	0·6	—	—	66·2	44·5	—	123·2
1922/23	—	—	—	—	2·2	2·9	1·4	0·7	—	—	—	0·7	1·5	0·7	—	80·4	44·6	0·7	136·0
1923/24	—	—	0·8	0·7	—	1·5	3·0	—	—	—	—	—	0·7	—	—	73·2	52·7	—	132·6
na 100.000 živých vojenských osob připadá zdravotních dovolených a neschopných k službě:																			
1921/22	16·4	5·9	5·9	0·7	51·7	73·3	70·8	103·5	9·1	42·5	7·8	5·9	1·3	11·1	—	—	4·6	284·3	694·8
1922/23	24·1	2·9	3·7	—	23·4	27·0	58·5	109·7	13·1	35·1	6·5	3·6	1·5	8·8	0·7	—	5·1	213·7	537·4
1923/24	26·0	0·8	4·6	0·7	21·4	36·6	43·5	145·8	11·4	19·1	3·8	0·8	3·0	6·9	—	—	3·0	161·1	488·5
Ze 100 vojenských osob, které onemocněly úrazy (průměr za tříletí 1922/24):																			
uzdraveno (služby schop.)	80·0	77·3	75·8	93·8	92·7	70·3	92·2	63·8	83·0	90·8	94·0	95·0	85·2	35·0	100·0	1·0	43·8	36·6	76·6
zemřelo	—	—	3·0	—	0·3	2·0	0·3	0·2	—	—	—	—	3·6	—	—	99·0	51·6	—	4·3
ubylo jiným způsobem ³⁾	20·0	22·7	21·2	6·2	7·0	27·7	7·5	36·0	17·0	9·2	6·0	5·0	11·2	65·0	—	—	4·6	63·4	19·1

²⁾ V tomto sloupci jsou uvedena čísla onemocnění, patřící pod čísla 120 a 121 seznamu nemocí násilné smrti a jiné druhy úrazů (sl. předpisu S-I-2, první vydání).

³⁾ Zdravotní dovolené delší než 14 dní a neschopnost k službě.

Tabulka 3. v poměrných číslech vykazuje přehledně přírůstek a úbytek jednotlivých úrazů. Úrazy, které v minulých třech letech vykazují:

a) úbytek: zranění ucha, rány sečné, bodné a řezné, rány střelné a rány způsobené explozí, následky poranění a omrzliny;

b) přírůstek: zranění oka, úpal a sluneční úžeh, rány zhmožděné a roztržštěniny, zlomeniny, podvrtnutí, popálení a anafylaxe po profylaktickém podání séra.

Zajímavé by bylo srovnání četnosti a způsobu úrazů v naší bran-
né moci jednak s armádami cizích států, zvláště po světové válce,
jednak s obyvatelstvem Československé republiky jako celku.

Statistika úrazů ve vojsku cizích států z doby poválečné není
k dispozici, rovněž všeobecná statistika úrazů našeho obyvatelstva.⁴⁾

K částečnému aspoň srovnání frekvence úrazů v různých armá-
dách použito bylo statistických pramenů z doby předválečné, zejmé-
na pramenů, týkajících se bývalé armády rakousko-uherské.

Počítáno na 1000 živých:

Tab. 4.

Stát, jehož se uvedená data týkají	Rok, nebo průměr za léta	Zranění oka	Zranění ucha	Ořes mozku	Roztržštěniny	Rány sečné a bodné	Rány střelné a po explozi	Zlomeniny	Vymknutí	Podvrtnutí	Popálení	Omrzliny a zmrznutí	Otravy	Jiná zranění	Následky poranění
Rakousko- Uhersko	1900/04	0.92	0.53	0.23	35.5	8.5	1.4	2.2	0.6	8.1	2.3	1.5	0.13	1.5	2.0
	1905/07	1.2	0.49	0.29	43.6	10.0	1.0	2.5	0.6	11.1	2.8	2.7	2.3	2.9	3.6
	1908/10	—	—	—	45.2	11.3	1.1	2.7	0.8	11.3	2.7	2.3	—	—	—
	1911	—	—	—	42.7	10.9	1.1	2.6	0.9	11.7	2.8	2.6	—	—	—
	1912	—	—	—	39.3	10.7	1.2	2.5	0.8	10.4	2.8	2.3	—	—	—
Prusko	1902/07	—	—	—	68.5	—	0.52	6.9	1.2	38.5	2.9	2.1	—	—	—
	1907/10	—	—	—	67.7	—	0.47	6.9	1.3	42.1	2.8	2.5	—	—	—
Bavorsko	1902/07	—	—	—	77.5	—	0.71	4.5	1.2	46.4	2.6	2.4	—	—	—
	1907/09	—	—	—	51.1	—	0.58	5.0	1.2	32.5	1.8	1.3	—	—	—
Francie	1901/05	—	—	—	—	—	—	4.0	1.3	13.3	0.72	0.10	—	25.6	—
	1906/09	—	—	—	—	—	—	4.6	1.5	15.1	0.86	0.06	—	27.3	—
Italie	1900/04	—	—	0.11	4.3	0.98	0.54	2.7	0.75	7.8	1.1	—	—	8.3	—
Belgie	1901/05	—	—	—	20.7	—	—	2.6	0.90	9.3	2.1	1.1	—	1.4	—
	1906/10	—	—	—	23.5	—	—	3.3	0.99	10.9	2.4	0.66	—	1.3	—
Anglie	1905/10	—	—	0.71	14.0	—	0.16	6.3	1.3	16.1	1.0	—	—	0.77	—
Dánsko	1902/06	—	—	—	35.8	—	24.5	12.3	1.5	27.9	1.7	—	—	—	—
	1907/10	—	—	—	37.1	—	26.4	15.4	1.6	35.7	2.0	—	—	—	—
Rusko	1905/09	—	—	—	—	1.3	0.85	1.6	0.6	—	1.1	0.4	—	0.4	—
Spojené státy severoamer.	1906/10	—	—	—	—	39.7	2.3	11.2	3.6	54.2	—	1.2	—	—	—

⁴⁾ Ministerstvo sociální péče vydalo statistiku úrazů za minulá léta 1919 až 1923, která se však omezuje toliko na obyvatelstvo zákonem z 28. XII. 1887 a pro Uhry z r. 1907, čl. XIX., úrazovému pojištění povinné nebo dobrovolné pojištěné. Tato publikace obsahuje statistiku úrazů pojištěnců v obvodu Čech, Moravy a Slezska (Úrazová pojišťovna v Praze a v Brně); v II. dílu statistiku z území Slovenska a Podkarpatské Rusi, která však není úplná a postrádá poměrných čísel.

Srovnání pohybu jednotlivých úrazů s armádami cizích států je až na zlomeniny a vymknutí velmi obtížné, neboť nejsou v nich uvedena data podle stejných zásad.

Statistika úrazů za léta 1919—1922 v Československé republice.

(Viz poznámku 4.)

Tab. 5.

Rok správní	Na 100.000 pojištěných při celku všech podniků (s dobrovolně pojištěnými) přihodilo se úrazů u mužů:		Úhrnný počet úrazů mužů pro všechny podniky		Poznámky
	s neschopnosti delší 4 týdnů	smrtelných úrazů	s neschopnosti k výdělku delší než 10 týdnů	smrtelné úrazy	
1913	1378·2*)	42·6*)	—	—	*) Vztahuje se na obvod Čech, Moravy a Slezska. **) Počet úrazů na Slovensku a v Podkarpatské Rusi.
1919	1623·0	72·9	—	—	
1920	1227·2	52·5	477**)	77**)	
1921	1500·7	51·0	593	105	
1922	1734·8	42·6	594	123	

Statistika příčin úrazů za léta 1919—1922 (v Čechách, na Moravě a ve Slezsku).

(Ze 100 úrazů, které byly odškodněny a jich příčinou byly):

Tab. 6.

Příčiny úrazů	V roce			
	1919	1920	1921	1922
Motory	0·70	0·63	0·38	0·45
Transmise	1·62	1·37	1·38	1·03
Dělné stroje { s použitím motorů { bez použití	20·43	24·18	21·53	19·55
	0·90	0·93	1·79	1·85
Zdvíže, vytahovač, jeřáby a podobně	2·53	2·77	3·16	2·48
Parní kotle, vedení, paráky (explose)	0·57	0·33	0·24	0·33
Explose výbušin (prach, dynamit)	1·55	1·21	0·67	0·57
Látky zápalné, jedovaté, horké, žíravé	8·54	5·36	5·77	5·55
Zřícení, pád a překocení předmětů	14·65	13·98	13·87	14·78
Pád se žebříku, lešení, schodů atd.	10·80	11·45	11·54	11·11
Nakládání, skládání, zdvihání	10·56	10·17	11·36	13·41
Jízda koňmo a vozmo, přejetí, úder, kousnutí	10·24	10·77	12·46	12·72
Železniční převážení	1·62	1·62	0·58	0·39
Plavba po lodích, vodní doprava	0·03	0·06	0·13	0·08
Upotřebení nástrojů, kladiv, seker	5·42	5·29	6·24	6·73
Jinak	9·84	9·88	8·90	8·97

II. Úmrtí.

Celková úmrtnost v našem vojsku za minulá tři léta je poměrně dosti vysoká. Z 1000 vojenských osob (průměrný počet živých) ze-

mřelo v roce 1921/22 na nemoce, úrazy a sebevraždami 412, v roce 1922/23 zemřelo 341 a v roce 1923/24 zemřelo 304. Srovnáme-li úmrtnost ve vojsku s počtem zemřelých civilního obyvatelstva stejného věku, má být úmrtnost ve vojsku poměrně nižší, neboť tu jde o vojenské osoby, které nastupují vojenskou službu v poměrně dobrém zdraví, kdežto mezi stejnými ročníky narození zůstávají v civilním obyvatelstvu muži pro nemoce a tělesné vady k vojenské službě neschopní. Na druhé straně jest zase převážná většina vojenských osob za služební doby vysazena tolika nebezpečím, která ohrožují jejich zdraví a život a která v civilních zaměstnáních zřídka se vyskytují, takže výhody výběru zdravých mužů proti nebezpečí ve službě takřka mizí. Kromě toho v shora uvedených číslech obsažena jsou též data o vojenských gázistech, jejichž věk jest různý (21—60 let), dále vztahují se též na osoby v záloze, povolané v roce 1921/1924 k činné službě (mobilisace, cvičení). Poměrný počet úmrtí vojenských gázistů jest větší nežli u mužstva, jak ukazuje tento přehled:

Tab. 7.

Vojenský rok	Z 1000 vojenských osob jmenovaných skupin zemřelo		
	důstojníků	rotmistrů	mužstva
1921/22	5·3	5·4	3·9
1922/23	4·3	4·7	3·2
1923/24	4·0	3·4	2·9

Celková úmrtnost v naší branné moci rok od roku klesá jak u gázistů, tak i u mužstva, a to poklesem úmrtí na nemoci, hlavně na akutní nakažlivé nemoci, tuberkulosu a na nemoci ústrojí dýchacích.

Úmrtnost podle jednotlivých skupin nemocí:

Tab. 8.

Vojenský rok	Ze 100.000 živých vojenských osob (průměrný počet) zemřelo na nemoci skupiny													
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	XIII.	XIV.
	Akutní nakažlivé nemoci	Subakutní a chronické nakažlivé nemoci	Nakažlivé nemoci pohybové	Poruchy vývoje a výživy	Nemoci soustavy nervové	Nemoci očí	Nemoci uší	Nemoci ústrojí dýchacích	Nemoci srdce a cévstva	Nemoci ústrojí zažívacích	Nemoci (nemí.) moč. a pohlavních ústrojí	Nemoci kůže a ústrojí nehtových	Nemoci kožní	Úrazy
1921/22	96·4	99·7	0·7	9·8	19·6	0·7	2·6	19·6	13·7	15·7	7·8	0·7	1·3	123·2
1922/23	63·6	62·9	2·9	11·7	19·0	0·7	1·5	9·5	13·2	8·8	6·6	1·5	2·9	136·0
1923/24	55·7	41·2	0·7	6·9	13·7	—	0·7	8·4	9·2	22·9	8·4	0·7	3·0	132·8

Poměrně nejvyšší úmrtnost připadá na jarní měsíce (duben, květen a červen), nejmenší na podzim (říjen, listopad a prosinec).

Tab. 9.

Vojenský rok	Ze 100.000 živých vojenských osob zemřelo ve čtvrtletí			
	I.	II.	III.	IV.
1921/22	80·1	124·4	128·2	86·6
1922/23	68·0	86·6	96·2	91·3
1923/24	48·3	67·0	105·2	83·2

Úmrtnost v cizích armádách (počítáno z 1000 živých): Tab. 10.

Rok	Francie	Rak.-Uher.	Prusko	Bavorsko	Itálie	Španělsko	Belgie	Nizozemí	Švédsko	Dánsko	Rusko	Bulharsko	Anglie	Amerika	Japonsko	Portugalsko
1901	45	37	22	25	39	69	31	35	64	20	45	40	47	69	40	—
1902	42	39	20	23	37	56	21	33	38	34	45	42	42	—	52	—
1903	38	37	21	22	36	43	25	29	28	21	41	42	34	59	28	—
1904	32	37	19	28	37	52	32	23	25	24	36	61	30	64	—	—
1905	31	37	20	23	51	52	26	26	30	35	44	22	27	61	—	—
1906	34	33	20	19	34	50	26	24	21	25	38	25	29	53	—	—
1907	39	32	18	17	30	46	21	19	28	23	40	32	31	56	40	—
1908	41	33	18	16	—	41	17	—	—	29	39	39	25	54	38	—
1909	38	32	18	23	—	32	23	—	—	21	41	48	29	48	34	28
1910	—	28	17	18	—	—	26	—	—	14	—	33	24	44	—	24
1911	—	30	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1912	—	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Z doby poválečné jest úmrtnost v cizích armádách po většině neznámá, nebo je počítána z počtu nemocných. Jediné o Belgii jsou známa data o úmrtnosti ve vojenských nemocnicích za rok 1919/20.⁵⁾ V těchto nemocnicích zemřelo celkem 407 osob, což odpovídá asi $43\frac{0}{100}$ počtu živých (effectif de l'armée).

Podle ročenky republiky polské⁶⁾ činí úmrtnost ve vojenských nemocnicích v Polsku 12% nemocných a 01% nemocných na ošetřovně, tudíž celkem 13% nemocných.

K srovnání úmrtnosti ve vojsku s celkovou úmrtností v Československé republice před válkou a po válce, bylo použito publikací Státního ústavu statistického.

Na 1000 obyvatelů připadalo zemřelých:

Tab. 11.

Rok	V Čechách, na Moravě a ve Slezsku	Ž u p y	
		na Slovensku	v Podkarpatské Rusi (rusinské) 7)
ročně v průměru	1901/1910	22.29	27.4
	1911	20.45	25.5
	1912	20.07	24.0
	1913	18.72	23.7
	1914	18.54 ⁸⁾	24.8
	další data platí pro celou oblast R. Č. S.		
	1919	18.52	
	1920	18.96	
	1921	17.70	
	1922	17.60	
	1923	15.01	
	1924	15.35	

⁵⁾ Annuaire statistique de la Belgique, tome XLVII.

⁶⁾ Annuaire statistique de la république polonaise, II. année.

⁷⁾ Bereg, Ugoča a Marmaroš (Statistická příručka RČS. I.).

⁸⁾ Předběžné výsledky (bez případů ve vojenských matrikách).

Úmrtnost v Čechách, na Moravě a ve Slezsku podle věku v r. 1913:

Věk zemřelého	Z 1000 mužů příslušné věkové skupiny zemřelo:							
	v roce 1913							
15—29	6							
30—49	11							
Z 1000 zemřelých mužů bylo ve věku	Věk zemřelých osob							
	20—24	25—29	30—34	35—39	40—44	45—49	50—54	
v roce 1913	27·5	25·4	26·1	30·0	34·2	38·5	44·7	

Po válce připadalo v Československé republice na 1000 zemřelých mužů úmrtí ve věkové třídě:

V roce	15—24	25—39	40—59
1923	58·5	69·2	153·3
1924	56·5	69·1	158·7

Věkové třídy pro úmrtnost našeho obyvatelstva jsou v tabulkách, publikovaných St. Ú. St., pro srovnávání s poměry ve vojsku příliš široké, nehledíc k úmrtnosti gázistů.

Přehlednou úmrtnost obyvatelstva v jednotlivých letech (až do r. 45) podává tabulka belgické ročenky (viz poznámku 5.), z níž je vzata tato tabulka o úmrtnosti od 20—32 let a od níž se nebude úmrtnost našeho obyvatelstva o mnoho lišiti.

Tab. 12.

V roce	Z 1000 obyvatel uvedených let zemřelo											
	20—21	21—22	22—23	23—24	24—25	25—26	26—27	27—28	28—29	29—30	30—31	31—32
1913	5·24	5·06	5·20	5·08	5·21	5·13	4·74	4·81	4·98	5·07	4·84	5·07
1919	7·62	8·45	8·64	8·30	7·82	8·18	8·11	7·42	7·54	7·03	7·57	7·48
1920	7·00	7·66	7·46	7·90	7·57	7·31	7·05	7·06	6·21	6·71	6·21	6·63
1921	6·07	6·82	6·61	6·68	6·74	6·10	5·39	5·91	5·82	5·82	5·66	5·75

Úmrtí v branné moci možno rozdělit na:

- úmrtí, jejichž příčinou jsou nemoci;
- úmrtí, jejichž příčinou jsou úrazy nebo sebevraždy (náhlá úmrtí);

V jakém jsou poměru tato úmrtí v našem vojsku, vykazuje tato tabulka:

Tab. 13.

Vojenský rok	Z 1000 živých vojenských osob zemřelo na			
	nemoci	úrazy	sebevraždy	úhrnem
1921—1922	2·87	0·57	0·66	4·12
1922—1923	2·05	0·55	0·81	3·41
1923—1924	1·72	0·59	0·73	3·04

Poměrně nejvíce umírá vojenských osob na nemoci, potom na sebevraždy, nejméně na úrazy. Úmrtnost na nemoci rok od roku klesá.

A d a): Úmrtnost podle skupin nemocí jest uvedena v tabulce 8., z níž je patrné, které nemoci jsou příčinou častějších úmrtí a které nemoci nevykazují buď žádných nebo poměrně nepatrného počtu

úmrtí. Poměrně nejvíce úmrtí (na nemoci) vykazují subakutní a chronické nakažlivé nemoci (hlavně tuberkulóza), dále akutní nakažlivé nemoci (střevní tyf, strnutí šije, chřipka, kruposní zánět plic), nemoci mozku a mozkových blan.

Tab. 14.

Na 100.000 živých vojenských osob připadá úmrtí na tyto nemoci:

Vojenský rok	Střevní tyf	Epidem. ztrnutí šije	Chřipka	Kruposní zánět plic	Tuberkulóza plic a hrany	Tuberkulóza ostatních orgánů	Nemoci mozku a mozkových blan
1921/22	25·6	15·0	11·1	13·7	79·4	19·6	18·3
1922/23	16·8	21·2	7·3	5·1	51·9	11·0	15·4
1923/24	19·8	13·0	4·6	6·9	33·6	7·6	9·2

V jakém poměru byla úmrtnost ve vojsku za minulá tři leta k počtu onemocnělých (lékařsky ošetřovaných), vykazuje tato tabulka:

Tab. 15.

Vojenský rok	Z 1.000 případů		
	onemocnění všech skupin (i s úrazy)	onemocnění jenom na nemoci (skupina I.-XIII. a XV.)	postižení úrazy (se sebevraždami)
	připadá úmrtí vojenských osob		
1921/22	8·22	6·14	40·6
1922/23	7·70	4·96	46·6
1923/24	7·55	4·61	43·0

Srovnáme-li úmrtnost na nemoci jednak vzhledem k počtu živých (viz tab. 14.), jednak k počtu onemocnění, sledáme, že počet úmrtí vzhledem k onemocnění rok od roku rapidněji klesá než počet úmrtí na základě počtu živých, z čehož možno souditi na okolnost, že z větší části nastal úbytek úmrtí lepším lékařským ošetřením, z menší části úbytkem onemocnění.

Tab. 16.

Úmrtnost podle jednotlivých skupin nemocí z počtu onemocnění:

Vojenský rok	Z 1.000 onemocnělých vojenských osob nemocemi jmenovaných skupin zemřelo												
	akutní nakažlivé nemoci	Subakutní a chr. nakaž. nemoci	nakažlivé nemoci pohlavní	poruchy vývoje a výživy	nemoci soustavy nervové	nemoci očí	nemoci uší	nemoci dýchacích ústrojí	nemoci srdce a cévstva	nemoci ústrojí zažívacích	nemoci močových a pohlavních orgánů	nemoci kostry a kloubů pohybových	nemoci kůže
1921/22	35·7	41·0	0·1	12·2	8·6	0·3	1·4	2·5	6·7	2·8	6·0	0·3	0·2
1922/23	38·2	21·6	0·7	14·6	8·7	0·4	0·9	1·3	6·7	1·7	5·6	0·8	0·6
1923/24	46·0	13·2	0·2	9·1	6·8		0·5	1·3	5·2	4·6	7·2	0·4	0·7

Tab. 17.

Z 1000 onemocnělých vojenských osob na jmenované druhy nemocí zemřelo:

Vojenský rok	Střevní tyf	Epidem. ztrnutí šije	Chřipka	Kruposní zánět plic	Tuberkulóza plic a hrany	Tuberkulóza ostatních orgánů	Nemoci mozku a mozk. blan
1921/22	138·7	479·2	82·5	72·1	42·1	72·8	165·7
1922/23	156·5	475·4	87·7	48·9	21·3	38·5	176·5
1923/24	163·5	500·0	85·7	81·8	12·6	24·5	133·3

Nejnebezpečnější onemocnění je epidemické ztrnutí šíje, na něž v naší branné moci každý druhý onemocnělý zemřel, potom střevní tyf a nemoci mozku (mozkových blan), na které zemřela průměrně 1/6 onemocnělých.

V jednotlivých čtvrtletích bylo úmrtí na nemoci:

Ze 100.000 živých v jednotlivých čtvrtletí zemřelo:

Tab. 18.

Vojenský rok	ve čtvrtletí			
	I. říjen—prosinec	II. leden—březen	III. duben—červen	IV. červenec—září
1921/22	58·6	100·7	84·8	49·0
1922/23	50·0	54·4	57·8	43·0
1923/24	28·3	45·0	57·0	41·2

Úmrtí na nemoci byly ve vojsku poměrně nejčastější v zimě a na jaře, poměrně nejméně zemřelo vojenských osob v létě a na podzim.

Úmrtnost na jednotlivé skupiny nemocí jest značně rozdílná jak u různých druhů zbraní (služeb), tak i v jednotlivých oblastech divísi, ve stavovských skupinách (hodnostech) vojenských osob a jejich věku.

Poměrně největší úmrtnost na nemoci připadá v naší branné moci na důstojníky, nejmenší na mužstvo. V jakém poměru vyskytla se úmrtí na jednotlivé skupiny nemocí v každé stavovské skupině vojenských osob, ukazuje tato tabulka:

Tab. 19.

Vojenské osoby		Vojenský rok	Skupiny nemocí												Úhrn všech skupin nemocí (I.—XIII.)
			Akutní nakažlivé nemoci	Schůdky a chronické nakažlivé nemoci	Nakažlivé nemoci polívaní	Poruchy vývoje a výživy	Nemoci soustavy nervové	Nemoci očí	Nemoci uší	Nemoci ústředí dýchacích	Nemoci srdce a cévstva	Nemoci ústrojí zažívacích	Nemoci (nář.) moč. a plovacích ústrojí	Nemoci kůže a ústrojí pohybových	
důstojníků	1921/22	39·3	98·2	—	68·7	39·3	—	—	29·5	58·9	19·6	9·8	—	—	363·3
	1922/23	20·0	50·0	20·0	40·0	50·0	—	—	20·0	50·0	10·0	40·0	—	—	300·0
	1923/24	20·0	10·0	—	30·0	70·0	—	—	20·0	50·0	60·0	30·0	—	—	290·0
rotmistrů	1921/22	50·8	162·5	10·1	—	60·9	—	—	10·1	30·4	10·1	—	—	—	335·0
	1922/23	49·1	98·3	9·8	19·7	39·5	—	—	—	68·8	—	9·8	—	—	295·0
	1923/24	—	80·9	10·1	10·1	10·1	—	—	—	40·4	30·3	10·1	—	—	192·0
mužstva	1921/22	104·1	95·1	—	6·0	15·1	0·7	3·0	19·6	9·0	15·8	8·3	0·7	1·5	279·0
	1922/23	68·8	61·1	0·9	8·6	14·6	0·8	1·7	9·4	5·1	9·4	3·4	1·7	3·4	189·0
	1923/24	63·9	40·5	—	4·5	9·0	—	0·9	8·1	2·7	18·9	6·3	0·9	3·6	159·3

Z jednotlivých druhů zbraní byla poměrně největší úmrtnost na nemoci v horské pěchotě v roce 1921/22, zvláště na akutní nakažlivé nemoci, dále u jezdeckta a vozatajstva. Služby v našem vojsku vykazují v letech 1921/22 a 1923/24 poměrně větší úmrtnost nežli zbraně v celku. (Viz diagram čís. 1.)

Poměrně malá úmrtnost na nemoci byla v roce 1922/23 u vozatajstva, v roce 1923/24 u telegrafního a automobilního vojska.

⁹⁾ V mužstvu jsou zahrnuti i poddůstojníci a mužstvo v záloze (v činné službě), neboť zdravotní výkazy nerozlišují tyto v průměrném počtu živých.

Přehled úmrtí na nemoci podle jednotlivých druhů zbraní a hodností.

Druhý zbraní (hodnosti resp. stavovské skupiny)	Vojenský rok	Skupiny nemocí														Celkový počet úmrtí
		Akutní infek- ční nemoci	Schůdní a chronické infekční nemoci	Infekční nemoci pohlavní	Poruchy vý- voje a výživy	Nemoci sousta- vy nervové	Nemoci oční	Nemoci ušní	Nemoci orgánů dýchacích	Nemoci orgánů cirkulárních	Nemoci ústrojí zažívacích	Nemoci ústrojí pohlavní a močových	Nemoci orgánů pohybových a kůže	Nemoci kožní		
Ze 100.000 živých vojenských osob jednotlivých druhů zbraní zemělo	Pěchota	1921/22	98.3	98.3	—	6.5	23.6	—	3.9	15.7	9.2	18.3	7.8	1.3	2.6	2853
		1922/23	65.4	77.5	1.5	9.1	19.7	1.5	3.0	6.0	16.7	7.6	4.6	1.5	4.6	2189
		1923/24	55.0	47.1	1.5	6.3	9.4	—	1.6	7.8	3.1	20.4	4.7	1.5	3.1	1617
	Horská pěchota	1921/22	196.6	112.2	—	14.0	—	—	—	14.0	14.0	28.0	14.0	—	—	3928
		1922/23	64.6	64.6	—	—	16.2	—	—	16.2	—	—	—	—	—	1616
		1923/24	121.8	—	—	—	—	—	—	—	17.4	—	—	—	17.4	1566
	Dělo- střelectvo	1921/22	64.9	86.6	—	—	16.2	—	—	27.1	16.2	5.4	5.4	—	—	2218
		1922/23	71.5	77.5	11.9	11.9	17.9	—	—	29.8	11.9	6.0	6.0	—	—	2443
		1923/24	63.0	31.5	—	—	6.3	—	—	—	19.0	19.0	12.6	—	—	1512
	Horské dělo- střelectvo	1921/22	82.0	82.0	—	—	16.4	—	16.4	—	32.8	16.4	—	—	—	2460
		1922/23	135.3	—	16.9	—	16.9	—	16.9	16.9	16.9	—	16.9	—	—	2367
		1923/24	74.8	18.7	—	37.4	—	—	—	18.7	18.7	—	—	—	—	1682
	Těžké dělo- střelectvo	1921/22	80.0	120.0	—	—	—	—	—	80.0	—	—	—	—	—	2800
		1922/23	36.0	108.0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1440
		1923/24	43.0	86.0	—	—	—	—	—	—	43.0	—	—	—	—	1720
	Letectvo	1921/22	81.0	27.0	—	—	54.0	—	—	—	27.0	—	—	—	—	1890
		1922/23	56.6	56.6	—	—	28.3	—	—	—	—	28.3	—	—	—	1698
		1923/24	—	53.4	—	—	—	—	—	—	26.7	53.4	26.7	—	26.7	1870
	Jezdectvo	1921/22	118.8	64.8	—	10.8	21.6	—	—	32.4	10.8	32.4	10.8	—	—	3024
		1922/23	60.5	48.4	—	24.2	24.2	—	—	12.1	—	12.1	—	—	—	1815
		1923/24	66.0	33.0	—	—	11.0	—	—	11.0	—	33.0	11.0	—	—	1650
	Zemní a železniční vojsko	1921/22	121.6	54.0	—	—	27.0	—	—	—	13.5	13.5	13.5	—	—	2432
		1922/23	95.5	5.9	—	15.9	15.9	—	—	—	—	31.8	—	—	—	1750
		1923/24	16.8	—	—	—	16.8	—	—	16.8	—	50.3	16.8	—	—	1174
Telegrafní vojsko	1921/22	36.8	73.6	—	—	—	—	—	—	—	36.8	—	—	—	1472	
	1922/23	—	114.6	—	38.2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1528	
	1923/24	47.5	—	—	—	—	—	—	—	—	47.5	—	—	—	950	
Vozatajstvo	1921/22	117.9	157.2	—	39.3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3144	
	1922/23	—	—	—	—	86.4	—	—	—	—	—	—	—	—	864	
	1923/24	126.9	84.6	—	—	42.3	—	—	42.3	—	—	—	—	—	2960	
Automobil. vojsko	1921/22	69.0	—	69.0	—	—	—	—	69.0	—	—	—	—	—	2070	
	1922/23	76.5	—	—	—	—	—	—	—	—	76.5	—	—	—	1530	
	1923/24	81.3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	813	
Zbraně	1921/22	98.7	90.0	0.7	5.8	20.3	—	2.9	17.4	11.6	16.7	7.3	0.7	1.5	2737	
	1922/23	67.1	66.5	3.3	9.8	19.6	0.8	1.6	9.8	11.4	9.0	4.1	1.6	2.4	2070	
	1923/24	58.6	38.2	0.7	5.1	8.6	—	0.8	6.8	6.8	22.9	6.8	0.8	3.6	1600	
Služby	1921/22	74.5	189.6	—	47.4	13.5	6.8	—	40.6	33.8	6.8	13.5	—	—	4265	
	1922/23	34.6	34.6	—	27.7	13.9	—	—	6.9	27.7	6.9	27.7	—	6.9	1870	
	1923/24	30.5	68.6	—	22.9	61.0	—	—	22.9	30.5	22.9	22.9	—	—	2820	
Úhrnem branná moc	1921/22	96.4	99.7	0.7	10.0	19.7	0.7	2.6	19.7	13.7	15.7	7.8	0.6	1.3	2885	
	1922/23	63.6	62.9	2.9	11.7	19.0	0.7	1.5	9.5	13.2	8.8	6.6	1.5	2.9	2049	
	1923/24	55.7	41.2	0.7	6.9	13.7	—	0.7	8.4	9.2	22.9	8.4	0.7	3.0	1720	
Ze 100.000 živých vojenských osob branné moci zemle na jmenované skupiny nemocí:	důstojníků	1921/22	2.6	6.5	—	4.6	2.6	—	2.0	3.9	1.3	0.7	—	—	243	
		1922/23	1.4	3.6	1.4	2.9	3.6	—	—	1.4	3.7	0.7	2.9	—	221	
		1923/24	1.5	0.7	—	2.3	5.3	—	—	1.5	3.8	4.6	2.3	—	222	
	rotmistrů	1921/22	3.3	10.5	0.7	—	3.9	—	—	0.7	2.0	0.7	—	—	—	211
		1922/23	3.6	7.3	0.7	1.4	2.9	—	—	—	5.1	—	0.7	—	—	221
		1923/24	—	6.1	0.7	0.7	0.7	—	—	—	3.0	2.3	0.7	—	—	145
	poddůstojníků	1921/22	5.2	5.2	—	2.0	1.3	0.7	—	1.3	0.7	2.0	—	—	—	187
		1922/23	5.2	5.2	0.7	2.9	0.7	—	—	—	—	—	—	1.5	—	161
		1923/24	13.7	1.5	—	—	0.7	—	—	—	—	2.3	—	—	—	187
	mužstva bez hodností	1921/22	81.9	72.8	—	3.3	11.1	—	2.6	14.5	7.2	11.8	7.1	0.6	1.3	2145
		1922/23	53.4	46.1	—	2.9	9.6	0.7	1.5	5.9	4.4	7.3	2.9	1.5	0.7	1367
		1923/24	38.2	31.3	—	3.9	6.2	—	0.7	5.3	1.5	13.0	4.6	0.7	3.0	1082
mužstva v záloze	1921/22	3.3	4.6	—	—	0.7	—	—	1.3	—	—	—	—	—	99	
	1922/23	—	0.7	—	1.4	2.2	—	—	2.2	—	0.7	—	—	0.7	81	
	1923/24	2.3	1.5	—	—	0.7	—	—	1.5	0.7	0.7	0.7	—	—	81	

Přehled úmrtí na nemoci podle oblastí jednotlivých divisí a podle věku:

Oblast divise (věk)	Vojenský roč.	Skupiny nemocí													Uhrn skupin nemocí (I. — XIII.)
		Akutní infek- ční nemoci	Souběžná a chronická infekční nemoci	Infekční nemoci pohlavní	Pornuchy, vý- voje a výživy	Nemoci sousta- vy nervové	Nemoci očí	Nemoci uší	Nemoci orgánů dýchacích	Nemoci orgánů cirkulačních	Nemoci ústrojí zažívacích	Nemoci ústrojí pohlavních a močových	Nemoci orgánů pohybových a kůže	Nemoci kožní	
Ze 100.000 živých vojenských osob jednotlivých divisí zamplo na skupiny nemocí	1	1921/22	86·7	92·5	—	5·8	11·6	—	11·6	17·3	23·1	11·6	—	5·8	266·0
		1922/23	45·3	71·2	—	25·9	12·9	6·5	12·9	—	12·9	12·9	—	—	200·5
		1923/24	34·7	34·7	—	20·8	27·8	—	13·9	13·9	6·9	6·9	—	13·9	173·5
	2	1921/22	115·4	219·3	—	34·6	11·5	—	11·5	23·1	34·6	—	11·5	—	461·6
		1922/23	81·7	81·7	—	11·7	11·7	—	—	23·3	23·3	—	—	—	233·4
		1923/24	64·4	32·2	—	21·5	—	—	—	21·	42·9	10·7	—	—	193·1
	3	1921/22	62·7	133·2	7·8	7·8	31·3	—	7·8	15·7	15·7	—	23·5	7·8	313·6
		1922/23	18·4	137·9	—	9·2	36·8	—	—	9·2	27·6	18·4	—	9·2	266·6
		1923/24	36·3	72·6	—	—	9·1	—	—	9·1	—	27·2	9·1	9·1	172·5
	4	1921/22	91·3	182·6	—	—	35·1	7·0	7·0	28·1	14·0	7·0	14·0	—	386·3
		1922/23	41·2	57·7	—	16·5	8·2	8·2	—	—	—	8·2	16·5	—	181·4
		1923/24	25·0	33·4	—	—	8·3	—	—	25·0	8·3	25·0	—	—	125·1
	5	1921/22	69·8	99·8	—	10·0	20·0	—	20·0	20·0	—	10·0	—	—	249·4
		1922/23	61·0	24·4	—	—	12·2	—	12·2	12·2	—	—	—	—	122·0
		1923/24	38·5	77·2	12·8	—	12·8	—	—	12·8	—	12·8	—	—	167·0
	6	1921/22	100·0	80·0	—	20·0	—	—	40·0	—	60·0	—	—	—	300·0
		1922/23	109·7	76·8	21·9	11·0	54·8	—	—	32·9	11·0	11·0	—	—	329·1
		1923/24	90·0	56·2	—	—	—	—	22·5	—	45·0	11·2	—	—	224·8
	7	1921/22	88·8	59·2	—	11·8	5·9	—	23·7	5·9	11·8	5·9	—	—	213·1
		1922/23	51·8	38·9	—	32·4	19·4	—	19·4	13·0	—	13·0	—	—	188·0
		1923/24	36·2	29·0	—	7·2	21·7	—	7·2	29·0	29·0	21·7	—	7·2	188·2
	8	1921/22	—	106·2	—	—	11·8	—	23·6	—	11·8	—	—	—	153·4
		1922/23	31·7	79·4	31·7	15·9	15·9	—	—	1·9	—	15·9	31·7	—	238·2
		1923/24	54·6	40·9	—	—	—	—	13·6	—	13·6	—	—	—	122·8
	9	1921/22	77·7	70·6	—	—	56·5	—	7·0	53·3	42·4	14·1	7·0	—	310·6
		1922/23	70·3	54·7	—	—	31·2	—	—	7·8	7·8	—	—	—	171·8
		1923/24	51·9	43·2	—	8·6	34·6	8·6	—	—	8·6	17·3	—	—	173·0
	10	1921/22	169·4	33·9	—	—	16·9	—	8·5	8·5	16·9	16·9	—	—	271·0
		1922/23	60·0	51·3	—	8·5	8·5	—	17·1	8·5	8·5	8·5	—	—	171·0
		1923/24	36·3	63·5	—	—	—	—	—	—	45·3	9·1	—	—	154·2
	11	1921/22	180·0	103·5	—	21·8	10·9	—	—	5·5	5·5	10·9	5·5	—	343·5
		1922/23	69·7	52·3	—	—	11·6	—	—	11·6	11·6	—	—	—	1·69
		1923/24	82·7	12·7	—	6·4	19·1	—	—	6·4	6·4	12·7	—	6·4	152·6
	12	1921/22	50·0	40·0	—	10·0	20·0	—	20·0	—	10·0	10·0	—	—	160·0
		1922/23	147·0	45·2	—	—	11·3	—	22·6	22·6	22·6	—	—	—	282·7
		1923/24	149·2	24·9	—	12·4	12·4	—	—	12·4	24·9	—	—	—	226·2
Ze 100.000 živých vojenských osob zamplo ve věku (léta)	20 let a mladší	1921/22	45·9	21·0	—	0·7	4·0	—	0·7	4·6	4·6	2·6	0·6	—	89·2
		1922/23	27·9	12·4	—	0·7	5·2	0·7	—	2·9	1·4	0·7	—	0·7	53·4
		1923/24	13·7	7·6	—	0·7	0·7	—	—	1·5	0·7	5·3	0·7	—	32·1
	21	1921/22	30·8	26·9	—	2·6	6·5	0·7	—	7·8	1·3	7·2	3·3	—	87·7
		1922/23	21·2	17·6	—	2·9	4·4	—	1·5	2·9	1·4	3·7	2·9	0·7	59·2
		1923/24	22·9	10·7	—	0·7	2·3	—	—	2·3	—	6·1	0·7	0·7	48·9
	22	1921/22	10·3	11·8	—	0·7	0·7	—	0·7	2·6	1·3	1·3	0·7	—	30·8
		1922/23	8·0	13·2	0·7	2·2	0·7	—	—	1·4	2·2	—	—	1·5	30·0
		1923/24	11·5	7·6	—	0·7	3·1	—	0·7	1·5	—	1·5	2·3	—	29·2
	23	1921/22	0·7	3·3	—	0·7	—	—	—	1·3	—	—	—	—	5·9
		1922/23	1·4	4·4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5·8
		1923/24	3·1	3·1	—	1·5	—	—	—	—	0·7	—	—	—	9·2
	24	1921/22	4·7	2·9	0·7	—	4·0	—	1·4	0·7	1·4	2·0	0·7	—	38·1
		1922/23	0·7	8·7	1·4	1·4	1·4	—	—	2·2	1·4	1·4	—	0·7	19·7
		1923/24	3·8	6·0	0·7	—	3·1	—	—	0·7	—	2·3	—	—	16·7
	25	1921/22	2·6	11·8	—	0·7	3·3	—	—	0·7	2·6	—	—	—	21·5
		1922/23	2·9	5·0	—	2·8	3·6	—	—	—	5·3	0·7	1·4	—	22·0
		1923/24	—	5·3	—	—	1·4	—	—	0·7	2·2	4·5	2·2	—	16·8
	přes 40 let	1921/22	1·4	2·0	—	4·6	1·3	—	—	2·0	2·7	0·7	—	—	15·1
		1922/23	1·4	1·4	0·7	1·4	3·6	—	—	1·4	2·1	—	2·2	—	14·6
		1923/24	0·7	0·7	—	3·0	3·0	—	—	1·4	5·4	3·0	1·5	—	19·1

(Budoucně dále.)